

Instytut Badawczy Leśnictwa, Sękocin Stary, ul. Braci Leśnej 3, 05-090 Raszyn
e-mail: zin@ibles.waw.pl www.ibles.pl

Rada Naukowa ds. Polityki Leśnej

Minister Rolnictwa Republiki Federalnej Niemiec powołała do życia Radę Naukową ds. Polityki Leśnej. Jej głównym zadaniem jest doradztwo w sprawach związanych z trwałym zagospodarowaniem lasów, a ściślej - określenie motywów (przesłanek) decyzji mających na celu zaspokojenie oczekiwań społecznych względem funkcji lasu dotyczących ochrony klimatu, dostawy odnawialnego surowca drzewnego, realizacji funkcji wypoczynkowej oraz ochrony flory i fauny. Dla przyszłości lasu decydujące znaczenie ma bilans między jego użytkowaniem i ochroną a popytem na funkcje rekreacyjne.

Eksperti Rady mają za zadanie pomoc w rozwiązywaniu konfliktów między różnymi funkcjami lasu. Pani minister szczególną rolę Rady widzi też w określaniu naukowych podstaw wszystkich ważnych kierunków działania w leśnictwie.

Źródło: Holz – Zentralblatt, 23/2013

A.K.

Pożary lasów w Rosji...

Od początku bieżącego sezonu w Rosji odnotowano 5630 pożarów lasów na łącznej powierzchni 373,5 tys. ha. Do odpowiedzialności za podpalenia (umyślne i nieumyślne) pociągnięto 3522 osoby, prawie tysiąc spraw karnych jest w toku, a łączna suma nałożonych kar administracyjnych wyniosła ok. 21 mln rubli.

Największy jak dotąd pożar miał miejsce w Republice Sacha (Jakucja) – jego powierzchnia wyniosła ok. 70 tys. ha.

Źródło: <http://www.rosleshoz.gov.ru/media/news/1612>

W.G.

...i na Białorusi

Tymczasem na Białorusi sytuacja pożarowa jest pod kontrolą. Liczba pożarów w porównaniu z rokiem ubiegłym zmniejszyła się 2,5-krotnie, a ich powierzchnia – blisko pięciokrotnie. Systematycznie, z roku na rok, zmniejsza się również średnia powierzchnia jednego

pożaru. Według stanu na dzień 10 lipca br. w lasach będących pod zarządem Ministerstwa Leśnictwa powstało 111 pożarów na łącznej powierzchni 16,2 ha. W analogicznym okresie 2012 roku 280 pożarów objęło powierzchnię 75,7 ha.

Poprawa sytuacji była możliwa dzięki ostatnim inwestycjom w system ochrony przeciwpożarowej i gaszenia pożarów. Obecnie obejmuje on: 242 stacje operacyjne, 650 punktów sprzętu gaśniczego, 445 samochodów gaśniczych, 469 wież obserwacyjnych i 59 masztów zaopatrzonych w kamery.

Źródło: <http://www.mlh.by/ru/news/2104.html>

W. G.

Szkody łowieckie w Nadrenii-Palatynacie

Podczas sympozjum poświęconego szkodom łowieckim Minister Rolnictwa i Środowiska Nadrenii-Palatynatu (Niemcy) wezwała do efektywnego przeciwdziałania szkodom powodowanym przez dziki. Zmiany klimatu oraz przekształcenia krajobrazu dokonujące się w ostatnim czasie spowodowały wzrost zasobów pokarmowych tego gatunku i w efekcie - rozrost jego populacji. Skargi na uszkodzenie upraw przez dziki płyną ze strony rolników i właścicieli winnic. Biorąc pod uwagę zdrowotność populacji dzika, jego zagęszczenie jest zdecydowanie nie do przyjęcia. W 1938 roku na terenie obecnego landu strzelono 2100 dzików. Aż do lat 80-tych roczny odstrzał wynosił 5-6 tys. sztuk. W ostatnim roku zanotowano aż 77 tysięcy odstrzałów, co świadczy o niebywałym wzroście pogłowia tego gatunku. W 2010 roku przyjęto zmiany w prawie łowieckim tak, aby można było skuteczniej redukować jego liczebność.

Przy okazji pani minister zapewniła, że rząd krajowy nie zgodzi się na zniesienie zakazu dokarmiania jeleni. Gdyby to uczyniono, jego populacja mogłaby również wzrosnąć do zbyt wysokiego poziomu.

Źródło: <http://www.forstpraxis.de/wildschaeden-in-rheinland-pfalz>

T. Z.

Leśnictwo i drzewnictwo w Niemczech

Niemieckie leśnictwo i drzewnictwo zajmuje obecnie w Europie czołowe miejsce, zarówno gdy chodzi

o produkcję drewna, jak i o jego przerób oraz wykorzystanie. Potwierdzają to następujące dane liczbowe: powierzchnia leśna Niemiec wynosi 11,1 mln ha, miąższość drzewostanów - 3,4 mld m³, a pozyskanie - 70 mln m³ drewna (średnia roczna w ostatnich 10 latach). Roczna produkcja to: materiałów tartych 22 mln m³, płyt - 9,5 mln m³ oraz papieru i kartonu - 25 mln t. Bilans surowca drzewnego w Niemczech w ostatnich latach uległ zasadniczym zmianom. Radykalnie wzrosło zużycie drewna (surowiec drzewny, stare drewno, odpady drewna tartaczno, drewno z pielęgnacji zadrzewień) - z 55,1 mln m³ w 2002 r. do 134,4 mln m³ w 2010 r. Równocześnie zmniejszył się udział surowcowego wykorzystania drewna w całkowitym pozyskaniu z 77,5% (41,9 m³) w 2002 r. do 49,5% (67,1 mln m³) w 2010 r., podczas gdy udział drewna wykorzystywanego dla celów energetycznych w produkcji drzewnej zwiększył się z 22,5% w 2002 r. (13,2 mln m³) do 50,5% w 2010 r. (68,4 mln m³). Ogólnie udział energii odnawialnej w całkowitym zużyciu energii wzrósł i wyniósł 12,5% w 2011 r., w tym udział energii z drewna wzrósł do 1/3. Energetyczne wykorzystanie drewna dotyczy przede wszystkim gatunków liściastych, podczas gdy ekonomiczne sukcesy gospodarstwa leśnego i przemysłu drzewnego związane są z drewnem iglastym. Znaczemu wzrostowi zużycia drewna iglastego w ostatnich latach towarzyszy od ponad 20 lat spadek powierzchni drzewostanów iglastych. Jest to m.in. rezultat wielkopowierzchniowej przebudowy lasów świerkowych, podjętej w latach 80-tych na skutek szkód wywołanych przez emisje przemysłowe. Dołożyły się do tego rosnące wymagania ochrony przyrody w lasach i towarzyszące im metody zbliżonej do natury gospodarki leśnej.

Źródło: AFZ - Der Wald, 9/2013

A.K.

Powierzchnia leśna Saksonii-Anhalt osiągnęła 500 tys. ha

Jak ogłosił Minister Rolnictwa i Ochrony Środowiska Saksonii-Anhalt (Niemcy), powierzchnia leśna tego kraju osiągnęła okrągłą liczbę 500 000 ha. Minister podał tę wiadomość 8 maja b.r. podczas akcji sadzenia lasu w Glindenbergu leżącym na terenie Nadleśnictwa Altmark, powołując się na najnowsze dane z Federalnej Inwentaryzacji Lasu. Aktem symbolizującym to osiągnięcie było osobiste posadzenie przez ministra dzikiej jabłoni na zalesianym obszarze. Zalesienia w Glindenbergu są częścią realizowanego od 1992 roku planu odbudowy lasów łęgowych w dolinie Łaby. Nadleśnictwo Altmark zalesiło dotąd 330 ha. Sadzono głównie dęb szypułkowy, wiąz i dziką jabłoń, a na siedliskach bardziej suchych – jawor i lipę. Minister podkreślił duże znaczenie lasów łęgowych nie tylko dla gospodarki, ale i dla poprawy bilansu wodnego w środowisku. W całej Saksonii powierzchnia leśna wzrosła znacznie od roku 1990, kiedy wynosiła 460 000 ha. Znaczna część tego wzrostu to skutek zarastania terenów dawnych poligonów wojskowych i wyrobisk górniczych oraz zalesienia dokonywane przez prywatnych właścicieli gruntów.

Obecnie lesistość tego landu sięga 25 %. Najslabiej zalesione są obszary czarnoziemne i lessowe w rejonie Magdeburga i Halle. Najwięcej lasów znajduje się na gruntach piaszczystych i gliniastych. 55 % powierzchni leśnej stanowią lasy prywatne, 28 % lasy landowe, 10 % - federalne i 7 % - komunalne.

Źródło: <http://www.forstpraxis.de/wald-in-sachsen-anhalt-marke-von-500000-ha-erreicht>

T. Z.

Powstało Globalne Forum Drzewne (GTF)

Około 80 przedstawicieli drzewnictwa z 40 krajów zaangażowanych w projekcie Timber Trade Action Plan (TTAP) realizowanym ze środków UE pod kierunkiem pozarządowej organizacji The Forest Task (TFT) i Europejskiego Związku Handlu Drewnem (ETTF) wzięło udział w zebraniu założycielskim w siedzibie FAO (Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa) w Rzymie, na którym powołano do życia Globalne Forum Drzewne (GTF). Koncepcja Forum przedstawiona została na targach "Global Wood Mart" w Kuala Lumpur na jesieni ubiegłego roku. FAO zadeklarowało wsparcie GTF w walce z nielegalnym pozyskaniem, a także pomoc w komunikacji między zakładami przemysłu drzewnego. Forum podejmie także współpracę i udzieli poparcia dla przyszłego wykorzystania drewna, w tym jako ważnego odnawialnego materiału budowlanego. Działania FAO obejmują także upowszechnianie wiedzy o dużej wartości lasów jako podstawie egzystencji społeczności lokalnych. Kolejnym ważnym krokiem w budowaniu GTF jest zapewnienie finansowej bazy dla tej nowej organizacji. Zgromadzenie wybrało 7-osobowy zarząd, po jednym przedstawicielu z poszczególnych części świata i jednego przedstawiciela Chin.

Źródło: Holz-Zentralblatt, 23/2013

A.K.

O lasach w Hiszpanii

Ponad 800 ekspertów, naukowców, zarządców i właścicieli lasów zebrało się na 6. Hiszpańskim Kongresie Leśnym. Motywnym przewodnim Kongresu była rola lasów w rozwoju terenów wiejskich. Spotkanie miało miejsce w Vitorii (Kraj Basków), w dniach 10 - 14 czerwca b.r. Podczas obrad przedstawiano referaty (ok. 600 wystąpień) i prowadzono dyskusje na temat przyszłości krajowego sektora leśnego. Wystąpienia otwierające kongres dotyczyły związków polityki leśnej z rozwojem obszarów wiejskich na poziomie europejskim i globalnym. Prezentowano również zagadnienia związane ze współczesnym leśnictwem, a więc takie kwestie jak: produkcja biomasy na cele energetyczne, zapotrzebowanie na surowiec drzewny w budownictwie, rosnące znaczenie społecznych funkcji lasów oraz ich związki z terenami wiejskimi, zwłaszcza w kontekście tworzenia miejsc pracy. Wśród poruszanych aspektów nie zabrakło

referatów i dyskusji poświęconych wpływowi lasów na jakość powietrza, wody, zdrowie człowieka, regulację klimatu, zwiększenie sekwestracji CO₂ i zachowanie różnorodności biologicznej. Delegaci zastanawiali się, jak zwiększyć świadomość społeczną w odniesieniu do lasów i jak wycenić funkcje pozaprodukcyjne świadczone przez ekosystemy leśne. Lasy w Hiszpanii zajmują 14,4 mln ha (29% powierzchni kraju), przy czym 66% to lasy będące własnością prywatną.

Źródła: <http://www.congresoforestal.es/>
<http://www.fao.org/forestry/country/57478/en/esp/>

W. G.

Plany rozwoju szkółkarstwa u wschodnich sąsiadów

Zgodnie z programem rozwoju szkółkarstwa kontenerowego na lata 2013 – 2020, białoruskie Ministerstwo Leśnictwa przeznaczy w tym okresie 60 mld. rubli białoruskich (ok. 2,4 mld PLN) na produkcję sadzonek z zakrytym systemem korzeniowym. W 2013 r. wyprodukowano ok. 1 mln takich sadzonek. W ubiegłych latach liczba ta nigdy nie przekraczała 400 tys. sztuk. Hodowane gatunki to: sosna zwyczajna, świerk pospolity, dęby i modrzew europejski.

Znacząca część funduszy będzie przeznaczona na systemy deszczujące i nawożące, zakup kontenerów i produkcję substratów. Do 2020 roku powstanie ok. 23 tys. m² namiotów produkcyjnych, a udział sadzonek z zakrytym systemem korzeniowym osiągnie 16% całkowitej produkcji szkółkarskiej (obecnie 1%). Początki szkółkarstwa kontenerowego na Białorusi to 2004 rok. Sadzonki kontenerowe trafiły wówczas na tereny skażone radioaktywnie. W 2013 roku powstało 21,9 tys. ha nowych upraw i odnowień naturalnych. 21,1 tys. ha (96%) to uprawy - z siewu i z sadzenia.

Źródło: <http://www.mlh.by/ru/news/2104.html>

W. G.

Prof. dr Klaus Höppner odchodzi na emeryturę

W związku z ukończeniem 65 lat, po 48 latach pracy w branży leśnej odchodzi na emeryturę prof. dr Klaus Höppner, dyrektor Leśnego Centrum Kompetencyjnego w Eberswalde. Urodzony w Delitzsch (Saksonia), wykształcenie zdobywał w Technikum Leśnym w Bad Doberan (gdzie uzyskał maturę) oraz na Wydziale Leśnym Drezdeńskiego Uniwersytetu Technicznego w Tharandt. W 1975 roku uzyskał na tym samym wydziale stopień doktora nauk leśnych. Niedługo potem objął stanowisko sekretarza dyrektora Instytutu Leśnego w Eberswalde. Jego kariera naukowa została przerwana wskutek skierowania do pracy administracyjnej w państwowym gospodarstwie leśnym w Eberswalde, gdzie pełnił kolejno funkcje dyrektora ekonomicznego, dyrektora naczelnego, a po reformie – szefa Urzędu Leśnego Eberswalde. Po roku 1992 był kierownikiem działu w brandenburskim Ministerstwie Rolnictwa w Poczdamie.

Po reorganizacji systemu badań leśnych oraz powiązaniu ich z administracją leśną Brandenburgii, w roku 1997 przeniesiony został do biura Instytutu Leśnego w Eberswalde. Od momentu powołania Leśnego Centrum Kompetencyjnego Eberswalde był jego szefem. W 2002 roku został wykładowcą w Wyższej Szkole Zawodowej w Eberswalde, zyskując uznanie jako wybitny znawca polityki leśnej i historii leśnictwa.

Od 1994 roku Klaus Höppner jest przewodniczącym Brandenburskiego Towarzystwa Leśnego i wiceprzewodniczącym Niemieckiego Towarzystwa Leśnego. Zasiada w prezydiach wielu innych towarzystw i komitetów. Jest dobrze znany w Polsce ze względu na bliskie kontakty z Regionalnymi Dyrekcjami Lasów Państwowych w Szczecinie i Zielonej Górze, Instytutem Badawczym Leśnictwa oraz Polskim Towarzystwem Leśnym (PTL). W 2009 roku w uznaniu tych zasług otrzymał Złotą Odznakę Honorową PTL.

Źródło: <http://www.forstpraxis.de/prof-dr-klaus-hoeppner-65>

T. Z.

Dla lasów Kirgistanu

Na czerwcowym seminarium poświęconym ochronie lasów, FAO oraz Agencja Środowiska i Ochrony Lasów Kirgistanu przedstawiły stan przygotowań do projektu "Zrównoważone zarządzanie lasami góorskimi i gruntami w warunkach zmian klimatycznych". Ma on na celu wdrożenie innowacyjnych praktyk w zakresie zrównoważonego zagospodarowania lasów i gruntów rolnych w Kirgistanie.

Podczas warsztatów, zespół projektowy, w skład którego wchodzi zarówno kirgisy, jak i międzynarodowi konsultanci i eksperci, przedstawił wyniki wyboru obszarów pilotażowych, harmonogram projektu oraz strukturę zarządzania nim.

W wyniku selekcji wybrano 12 regionów pilotażowych. Na realizację zamierzeń w ciągu najbliższych dwóch lat zostanie przeznaczone 22 mln USD. Projekt jest finansowany przez FAO i GEF (Światowy Fundusz na Rzecz Środowiska Naturalnego, ang. Global Environment Facility).

Źródło: <http://forestpress.hu/>

W. G.

Problemy z kornikami w Finlandii

W Finlandii obserwowany jest dynamiczny rozwój populacji kornika drukarza na obszarze występowania świerka europejskiego. Kornik zasiedla zwykle drzewa wcześniej uszkodzone, ale jeśli populacja jest duża, chrząszcze mogą atakować także zdrowe drzewa. Zarówno osobniki dorosłe, jak i ich larwy drążą chodniki pod korą w tkance łyka, a tym samym zatrzymują przepływ wody i asymilatów wewnątrz drzewa, doprowadzając do jego zamierania. Kornik drukarz wprowadza również w tkanki drzewa zarodniki grzyba powodującego siniznę drewna.

Jej obecność obniża wartość handlową surowca. Dlatego nie tylko naukowcy są zainteresowani monitorowaniem wielkości populacji szkodnika.

W tym roku wczesne lato w Finlandii było bardzo ciepłe, więc chrząszcze miały dobre warunki do rozwoju. Fiński Instytut Badawczy Leśnictwa (Metla) zalecił właścicielom lasów, aby bacznie obserwowali swoje świerczyny. Kornik drukarz rozwija się dobrze, zwłaszcza na nasłonecznionych skrajach drzewostanów. Jeśli lato będzie nadal ciepłe, tegoroczne larwy szybko osiągną dojrzałość. Być może nowe dorosłe chrząszcze zdążą się rozmnożyć, a ich potomstwo (druga generacja) zasiedli kolejne drzewa i złoży w nich jaja. Liczba drzew zaatakowanych podczas jednego lata może być wtedy dwa razy większa niż zwykle. Monitoring populacji kornika drukarza jest prowadzony przez Metlę od wiosny 2012 r., na zlecenie Ministerstwa Rolnictwa i Leśnictwa. Sieć monitoringu obejmuje 30 regionów na obszarze występowania świerka europejskiego. Na podstawie liczby chrząszczy zebranych z pułapek feromonowych wystawianych w punktach obserwacyjnych, szacuje się tempo rozwoju populacji. Pułapki umieszczane są na zrębach, na początku maja przed rójką chrząszczy. Aby zapobiec rozprzestrzenianiu zwabianych owadów na pobliskie świerki, pułapki muszą znajdować się w odległości co najmniej 20 metrów od ściany lasu. W monitoringu populacji kornika drukarza używane są dwa modele pułapek feromonowych: starszy model - czarna, perforowana, plastikowa rura przymocowana do białej w ziemię tyczki, nowy model - szereg czarnych plastikowych lejzków wiszących na statywie. Wewnątrz pułapek zawieszony jest dyspenser z preparatem wabiącym chrząszcze kornika drukarza. Owady wpadają w pułapkę i spadają do plastikowej butelki.

W starych modelach, butelki zawierają roztwór konserwujący odłowione owady, w nowych butelki są puste. Na każdej powierzchni obserwacyjnej ustawione są po trzy pułapki każdego modelu. Kontrolę przeprowadza się co dwa tygodnie. Zebrany materiał entomologiczny oraz informacje na temat uszkodzonych drzew wysyłane są do Metli.

Liczba chrząszczy kornika drukarza odłowionych w bieżącym roku jest wielokrotnie większa od zeszłorocznej. Zwiększona liczebność populacji wywołuje widoczne, charakterystyczne symptomy zasiedlenia drzew przez kornika drukarza: brązowe trocinki u podnóża pnia, strużki żywicy na pniu i małe otwory w korze. W południowej Finlandii wzrosła powierzchnia świerczyny z dominującym udziałem starych drzew o złej kondycji. Zdrowe lasy mieszane składające się z wielu gatunków drzew są mniej narażone na atak korników.

Źródło: <http://www.forest.fi/>

A. S.

Szwedzkie ekoparki świętują okrągłą rocznicę

W tym roku mija dziesięć lat od narodzin szwedzkiej koncepcji „ekoparków” oraz utworzenia pierwszego z nich, Ekoparku Omberg (środkowa Szwecja, w pobliżu jeziora Vättern). Jak dotąd w całym kraju jest ich 36, łącznie obejmują 175 000 ha, co stanowi 5% powierzchni

szwedzkich lasów gospodarczych. Czym jest ekopark? Według szwedzkiej koncepcji jest to duży zwarty kompleks leśny o wysokiej wartości przyrodniczej i środowiskowej, gdzie wartość przyrodnicza ma pierwszeństwo przed gospodarką leśną czyli funkcją produkcyjną lasu. Pomysł, stworzony i realizowany przez Sveaskog (czyli wiodący szwedzki państwowy koncern leśny), powstał jako alternatywa dla – z reguły ograniczonych powierzchniowo - rezerwatów. „Tutaj mamy do czynienia z dużymi obszarami o wyjątkowej wartości, które dają nam inną perspektywę i zupełnie inne możliwości” – mówi Olof Johansson, Dyrektor ds. Środowiska w Sveaskog. „Stosując zabiegi ochronne zajmujemy się nie tylko obszarami najcenniejszymi przyrodniczo z punktu widzenia ochrony różnorodności biologicznej, ale również terenami w ich bezpośrednim sąsiedztwie, co zwiększa wartość przyrodniczą całego kompleksu oraz możliwości jego użytkowania rekreacyjnego przez odwiedzających” – dodaje. A to istotne, gdyż jednym z podstawowych założeń koncepcji ekoparków było właśnie łączenie ochrony przyrody z rekreacją na łonie natury, jednym słowem miały to być miejsca tworzone z myślą nie tylko o zagrożonych gatunkach, ale też i o ludziach.

Poprzez ideę ekoparków Sveaskog chciało rozwinąć szwedzką wizję ochrony przyrody a zarazem stworzyć nowy produkt, znak firmowy. Koncepcja się przyjęła i rzeczywiście jest unikalna, po części dlatego, że ekoparki obejmują duże powierzchniowo obszary, a częściowo ze względu na prowadzone w większości z nich zabiegi czynnej ochrony przyrody. I tak w zestawie stosowanych przez Sveaskog metod znajdziemy m.in.: przebudowę drzewostanów iglastych na liściaste, przywracanie wypasu w jego historycznie potwierdzonych lokalizacjach, kontrolowane pożary w celu ochrony pirofilnych gatunków roślin i zwierząt, odślanianie dębów rosnących pod okapem gatunków iglastych itp. „W ciągu ostatnich dziesięciu lat udało nam się odtworzyć i przebudować wiele cennych obszarów leśnych w celu ochrony licznych gatunków roślin i zwierząt. W przyszłości chcemy udoskonalać nasze zabiegi ochronne oraz monitorować ich efekty, czyli wpływ na różnorodność biologiczną” – podsumowuje Olof Johansson.

Źródło: Tuula, Bianca. 2013. *Forum Sveaskog*, 3-2013: 20-23.

E. Z.

Informacje opracowali:

W. G. – Wojciech Gil
A.K. – Andrzej Klocek
A. S. – Alicja Sowińska
E.. Z. – Ewa Zin
T. Z. – Tadeusz Zachara

Zespół redakcyjny:
Wojciech Gil
Michał Kalinowski
Tadeusz Zachara